

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Systematisk brug af
AMU gennem åbent
værksted - TUP 2013

Titel: Systematisk brug af AMU gennem åbent værksted – TUP 2013
Systematisk brug af AMU gennem åbent værksted - TUP 2013

Udarbejdet for: Efteruddannelsesudvalget for bygge/anlæg og industri – BAI

Udarbejdet af:
Teknologisk Institut
Analyse og Erhvervsfremme
Gregersensvej 1
2630 Taastrup

Juni 2015
Forfattere:
Annemarie Holsbo, Johan Olivier Secher, Rasmus Zier Bro

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
1.1 Baggrund	4
1.2 Projektets formål.....	6
Projektets udfordringer og målsætninger	6
1.3 Aktuelle resultater – hvor langt er vi?	8
1.4 Hovedkonklusioner	8
1.5 anbefalinger	10
2. Hovedaktiviteter i projektet:	11
3. Planlægning og tilrettelæggelse af åbent værksted	11
4. Kompetenceudvikling af faglærere	11
5. Undervisningsmaterialer	13
6. Markedsføring	14
7. Skolernes interne organisering og administration	15
7.1 Administration – fastlagte og sikre rutiner og procedurer for tilmelding og afslutning	16
Projektets og åbent værksteds forankring på skolerne.....	16
7.2 Ledelsesopbakning	17
8. Tværgående videndeling	17
Næste skridt	19

1. Indledning

Med denne projektsammenfatning afsluttes projektet "Systematisk brug af AMU gennem åbent værksted" TUP 2013. Sat på spidsen konkluderer vi med dette projekt, at åbent værksted kan give mere efteruddannelse og bedre kvalitet på flere uddannelsesområder, hvor aktiviteten typisk er lav, men hvor der er stort potentiale. Åbent værksted bør derfor ikke længere kun være projektbåret, men en model for udbud og undervisning, der er en del af skolernes portefølje og pædagogiske principper samt grundlag.

Skolerne kan have en fordel af at skabe og "dyrke" virksomhedsklynger (netværk af virksomheder, der minder om hinanden), der hele tiden bør opdateres og have tilbud om efteruddannelse.

Det er også afgørende, at forventningerne skole og virksomheder imellem gøre tydelige. Det vil sige, at markedsføringen også skal indeholde elementer, der omhandler deltagerforudsætninger og uformel visitering til åbent værksted – kort sagt; forventningsafstemning og hvad det kræver at være kursist i åbent værksted.

En af konsekvenserne af de metoder der kan anvendes i åbent værksted er, at undervisningsmateriale der anvendes skal være mere selvinstruerende og mere selvigangssættende. Det betyder, at kursisterne alt andet lige, skal være mere opsøgende selv.

Åbent værksted er måske ikke så velegnet et tilbud til helt nye personer i bygge- og anlægsbranchen, men for udførende kan åbent værksted være mere attraktivt end mere traditionel klasseundervisning. Dels fordi der er mulighed for større aktivitet og dynamik mellem kursisterne, dels fordi der i åbent værksted, med de rette rammer og faglærerkvalifikationer, kan tilrettelægges mere individuelle og differentierede læreprocesser.

Endelig vil vi pege på, at der med EUD-reformen vil være nye muligheder for at tænke EUD og AMU sammen, dvs. "samlæse" uddannelser. F.eks. kan man tænke i de baner, at elever på talentspor kan undervises sammen med erfarne faglærte i branchen på udvalgte uddannelsesmål.

For at formidle og fremme åbent værksted, vil der i forlængelse af dette projekt i BAI blive udarbejdet inspirationsfoldere med anbefalinger, der henvender sig til henholdsvis virksomheder, kursister og skoler. Vi håber blandt andet med, at kunne konsolidere de gode resultater med åbent værksted og samtidigt styrke videreudviklingen af modellen for efteruddannelse.

1.1 Baggrund

De store danske bygge- og infrastrukturprojekter, der planlægges igangsat inden for den kommende årrække – fx store sygehuse – kommer til at beskæftige et stort antal mennesker. Der er derfor brug for opkvalificering inden for bygge- og anlægsbranchen. Både i forhold til de medarbejdere – faglærte som ikke faglærte – der allerede arbejder inden for

området, og i forhold til at rekruttere såvel ledige faglærte som ikke faglærte fra andre brancher.

Der er to store udfordringer i forhold til at få flere til at deltage i et opkvalificeringsforløb:

- 1) Mindre virksomheder har problemer med at undvære medarbejdere i længere perioder, mens de deltager i uddannelse.
- 2) Medarbejdernes manglende eget initiativ til at efterspørge uddannelse.

For at imødekomme disse to problemstillinger er der behov for at arbejde med og udvikle på undervisningsformer og metoder til efteruddannelse, som er attraktive for såvel virksomheder som enkeltpersoner. Projektets centrale idé er, at åbent værksted kan bidrage til at sikre en mere systematisk brug af AMU – særligt inden for bygge- og anlægsbranchen. Og at åbent værksted er en attraktiv ramme for virksomheder og enkeltpersoner (potentielle kursister), da åbent værksted dels er mere praksisnært og dels gør vejen lettere til opkvalificering – horisontalt såvel som vertikalt.

Med åbent værksted er der derudover større sandsynlighed for, at udbudte kurser faktisk gennemføres, når det ikke er nødvendigt at have et bestemt antal kursister til alle de udbudte kurser. Projektet finder således, at åbent værksted kan lægge op til en mere systematisk og effektiv brug af AMU, samtidig med at det i højere grad vil øge et match mellem virksomhedens og den enkelte persons udviklingsbehov og efteruddannelsesstilbudet.

Formålet med dette projekt er at bidrage til en systematisk brug af AMU. Dette gøres ved at tilrettelægge det sådan, at de eksisterende AMU-kurser inden for bygge- og anlægsområdet kan gennemføres som åbent værksted, så en kursist med kort/intet varsel kan deltage i ned til en halv til en hel dags kvalificering over en vis periode, og at det åbne værksteds progression af uddannelsen sikrer, at kursisten opfylder alle kursets kompetencemål ved afslutningen af forløbet.

1.2 Projektets formål

Kvalificering af formål:

At gennemføre AMU-kurser som åbent værksted fordrer en række underliggende forhold, som der er blevet arbejdet med i projektets løbetid:

- 1) Der findes i øjeblikket omkring 25 forskellige jobprofilpakker med tilknyttede AMU-mål inden for bygge- og anlægsområdet. Projektet har undersøgt hvilke AMU-mål, der egner sig til at indgå i åbent værksted, og hvilke AMU-mål, der kan afvikles i et samlet forløb. Dette indebærer, at projektet også omhandler, hvordan AMU-uddannelsesmål struktureres, og at der i disse strukturer kommer en progression hen mod kompetencemål, der ligger ud over det enkelte uddannelsesmål.
- 2) Omdrejningspunktet for åbne værksteder er fleksibilitet og tilgængelighed, hvilket stiller store krav til ikke mindst undervisere, men også til undervisningsmaterialer. Projektet har derfor også haft fokus på hvilke lærer kvalifikationer, der er særligt nødvendige, når et kursus afvikles i åbent værksted, hvor modellen indebærer en bevægelse fra underviser til vejleder og coach. Der har også været fokus på hvilke særlige undervisningsmaterialer, der med fordel kan understøtte, at kurser afvikles i åbent værksted. Derudover har projektet også undersøgt hvilke fysiske rammer, der optimalt set skal være til stede for at afvikle et åbent værksted-forløb.
- 3) Projektet har ønsket at pilotteste nye åbent værksted-forløb inden for bygge- og anlægsområdet på de deltagende skoler. Dette har imidlertid kun i begrænset omfang kunnet realiseres på grund af en fortsat vigende søgning til AMU inden for bygge- og anlægsområdet.
- 4) Endelig har det været et særligt fokusområde – bl.a. ved hjælp af virksomhedskonsulenterne på skolerne – at orientere kursister og virksomheder om mulighederne ved åbent værksted.

Projektets udfordringer og målsætninger

Udfordringer:

Brugen af AMU

- Der er faldende aktivitet på AMU, og deltagelse er sæsonbestemt.
- Åbent værksted-modellen kræver stor fleksibilitet og tilgængelighed, for at det skal virke efter hensigten. AMU opleves som ufleksibel, som det er nu, og virksomhederne oplever, at aktiviteter bliver aflyst på grund af manglende tilmeldinger eller manglende fremmøde blandt deltagere, som har tilmeldt sig. Og dette forringer yderligere viljen til at tilmelde sig AMU.
- AMU-reglerne i forhold til bl.a. tilmelding og markedsføring er en udfordring i forhold til åbent værksted. Fx skal man inden kursusstart tilmelde sig elektronisk, hvilket gør det svært for nogle kursister og virksomheder at begynde på et forløb med kort varsel.

Faglærernes og skolernes rolle

- Nogle faglærere mangler de rette kompetencer og fleksibilitet i deres tilgang til åbent værksted-modellen, da det er en anderledes undervisningsform, hvor undervisningen ikke kan planlægges og struktureres i samme grad som ved traditionelle undervisningsformer. Det er en udfordring at skabe en ny faglærerrolle, og her er udviklingsarbejde nødvendigt.
- Tilmelding til kurser kan administrativt være en udfordring.

Potentielle kursister og virksomhederne

- Nogle potentielle kursister har særlige udfordringer. De kan fx have mistet lysten og motivationen til at uddanne sig, da de har dårlige erfaringer med dette.
- Det er en udfordring at skabe plads til alle typer kursister i det åbne værksted.

Målsætninger:

Udfordringerne giver anledning til at arbejde efter følgende målsætninger:

Brugen af AMU

- Mere systematisk brug af AMU via åbent værksted med et forløb og en progression mod specifikke kompetencemål.
- Der bliver behov for at inddrage andre supplerende skolelokale aktører i projektet for at imødekomme udfordringerne og understøtte projektets målsætninger. Det drejer sig fx om faglige organisationer såsom 3F, Dansk Byggeri og jobcentre.
- De fysiske rammer og undervisningsmateriale for det åbne værksted skal udvikles.
- Der skal være ledelsesopbakning til åbent værksted og AMU på skolerne – herunder også fra mellemledere og kursuschefer, som har ansvar for driften.

Faglærernes og skolernes rolle

- Der skal foregå kompetencegivende aktiviteter på det åbne værksted.
- Faglærerne skal klædes på til at undervise i det åbne værksted. Der skal derfor arbejdes med at udvikle en ny faglærerrolle, som også har fokus på kursistvejledning.
- Det sociale aspekt ved åbent værksted skal udnyttes. I den forbindelse er det essentielt at have de rigtige undervisningsmaterialer, som fx muliggør, at kursisterne også varetager dele af "undervisningen" af hinanden. Undervisningsmaterialet skal kunne anvendes i flere forskellige forløb: både på åbent værksted og ved traditionel undervisning.
- Tilmeldingen til kurser skal være overskuelig, let og systematisk.

Potentielle kursister og virksomhederne

- Værdien af AMU og åbent værksted skal synliggøres for potentielle kursister, hvilket er virksomhedskonsulenternes opgave.
- Flere skal motiveres til at uddanne sig, og uddannelsesbarrierer skal i den forbindelse imødekommes.

1.3 Aktuelle resultater – hvor langt er vi?

På tidspunktet for afrapporteringen (maj 2015) er det projektets vurdering, at der på tre af de deltagende skoler på nuværende tidspunkt er et godt grundlag for at gennemføre åbent værksted-forløb. Disse tre skoler – Aarhus Tech, Roskilde Tekniske Skole og CELF – har på nuværende tidspunkt et godt beredskab i forhold til at gennemføre åbent værksted-forløb. Underviserne har deltaget på kursus og er nu motiverede, interesserede og rustede til at være ansvarlige på sådanne forløb. Der er udviklet materialer til en del forløb, og der er taget praktisk stilling til, hvorledes forløbene kan gennemføres. En forudsætning for, at der fortsat fokuseres på åbent værksted, er dog, at der er ledelsesopbakning og vilje til at understøtte. Det betyder, at skolernes ledelser skal være indstillet på, at der fortsat vil være et langt sejt træk, før åbent værksted for alvor bliver en indbringende forretning, og at der i den mellemliggende periode skal være forståelse for, at underviserne skal videreudvikle konceptet – herunder opdyrke samarbejdet med de lokale virksomheder.

1.4 Hovedkonklusioner

1. Åbent værksted rummer flere styrker – bl.a. stor fleksibilitet. Men det kræver tid og ressourcer at etablere et velfungerende åbent værksted-forløb. Da åbent værksted er præget af stor fleksibilitet, er der flere steder end ved traditionel undervisning, hvor der kan opstå problemer. Da der ikke findes en *one size fits all*-model, er åbent værksted endvidere sjældent direkte overførbart mellem skolerne. Erfaringerne fra samtlige projekter er, at åbent værksted derfor rummer masser af potentielle problemer, som kan være svære at forudse. Det er sjældent, at det perfekte åbent værksted etableres i første forsøg, og det kræver derfor ledelsesmæssig opbakning og vedholdenhed over flere omgange at få et velfungerende åbent værksted i gang med de styrker, som modellen rummer.
2. For at åbent værksted kan fungere i praksis, skal alle led i kæden fungere. Der er masser af faldgruber, og skolerne bør nøje overveje deres setup på en række områder. Særligt har følgende elementer betydning for, at et åbent værksted-forløb bliver velfungerende:
  - o Det skal nøje overvejes hvilke uddannelsesmål, der udbydes via åbent værksted. Hvis åbent værksted kun bruges til at udbyde kurser, der sjældent har den store tilslutning, bliver det svært at få stor tilslutning til åbent værksted. Problemet er her, at de populære uddannelsesmål fortsat udbydes på traditionel vis, da skolerne ikke har incitament til at produktudvikle på områder, der fungerer. Omvendt er en af styrkerne ved åbent værksted, at der også er plads til at udbyde kurser med lidt lavere tilslutning.
  - o Underviserne skal være kvalificerede til at undervise i åbent værksted. At undervise i åbent værksted kræver en række andre kompe-

- tencer end dem, der traditionelt kræves i almindelig klasseundervisning. Underviseren skal i højere grad være fleksibel og agere som vejleder frem for som traditionel tavleunderviser.
- Åbent værksted kræver særlige lokalemæssige faciliteter på skolerne. I åbent værksted er der en konstant vekselvirkning mellem teori og praktik. For bedst muligt at kunne gennemføre et åbent værksted-forløb, bør teorilokale og praktiklokale ligge tæt på hinanden – og meget gerne i samme lokale. På den måde har underviseren bedre mulighed for at være til stede i både teori- og praktiklokalet. Endvidere understøttes kursisternes vekselvirkning mellem teori og praktik optimalt, hvis faciliteterne er tilpasset som beskrevet.
  - Det kræver særligt undervisningsmateriale at undervise på et åbent værksted. Da der ikke er traditionel tavleundervisning, skal undervisningsmaterialet være selvinstruerende og selvgangsættende. Det betyder bl.a., at der skal være fokus på instruktion via billeder, illustrationer og video, mens mængden af tekst i undervisningsmaterialet skal reduceres.
  - De administrative procedurer ved kursisternes tilmelding til åbent værksted skal overvejes, da der kan være praktiske udfordringer ved dag til dag-tilmelding af kursister. Hvis idéen om maksimal fleksibilitet skal realiseres, bør tilmelding til åbent værksted være tilsvarende smidig.
  - Markedsføringen af åbent værksted skal prioriteres. Projektet har vist eksempler på velgennemtænkte åbent værksted-forløb, hvor markedsføringen af tilbuddene ikke har været tilstrækkelig med det resultat, at kursisterne ikke dukkede op. Hvis der skal komme kursister til åbent værksted, er det derfor nødvendigt at gennemføre en bredspektret markedsføringsindsats. Samtidig er der mange af virksomhederne og kursisterne, der ikke kender åbent værksted-undervisningsformen, og derfor efterspørger de den ikke. Hvis der skal etableres efterspørgsel efter åbent værksted som undervisningsform, så er det nødvendigt at styrke kendskabet til selve konceptet blandt virksomheder og kursister.
3. Selve projektet har været meget praksisorienteret i sin understøttelse af skolernes arbejde. Det har der været stor tilfredshed med blandt skolerne. Alt for ofte bliver procesunderstøttelsen for teoretisk og praksisfjern. Et eksempel på det var det afholdte lærerkursus, der var meget praksisnært frem for teoretisk.
  4. Der er stadig lang vej, hvis åbent værksted skal blive et veletableret undervisningstilbud i AMU-regi. Omvendt viser projektet også tydeligt, at hvis skolerne understøttes i etableringen af åbent værksted, så opstår der et engagement om åbent værksted-konceptets styrker sammen med en tro på, at udfordringerne ved konceptet kan løses.

1.5 anbefalinger

- Åbent værksted skal forankres bredt og på tværs internt på skolerne, da det bliver for sårbart, hvis det bliver personbåret.
- Skolerne bør prioritere at vedligeholde netværk og videndeling omkring åbent værksted på tværs af skolerne.
- Fortsat kvalificering af faglærere ift. planlægning og gennemførelse af åbent værksted bør prioriteres.
- Der er behov for at tydeliggøre over for (de potentielle) deltagere, at et åbent værksted-forløb er andet end traditionel klasseundervisning, fordi det forudsætter større selvaktivering.
- Fortsat understøttelse af udvikling af selvinstruerende/selvigangssættende undervisningsmateriale med udgangspunkt i billeder, illustrationer, film, mv.
- Prioritering af markedsføring af de enkelte åbent værksted-kurser og generel promovning af selve konceptet åbent værksted.
- Skab klarhed på skolen – i ledelsen og bestyrelsen – om, at åbent værksted er en investering, der kræver tid og ressourcer. Et velfungerende åbent værksted etableres ikke fra den ene dag til den anden.
- For at kunne ressourceoptimere og allokere det nødvendige antal lærere kan det være en mulighed at etablere åbent værksted i tilknytning til EUD-sporet. Dermed kan åbent værksted udbydes over en længere periode, uden at skolerne potentielt har undervisere gående, der ikke underviser kursister de dage, hvor der ikke er tilmeldte til det åbne værksted.
- Succesfuld udbud og efterspørgsel af åbent værksted forudsætter et tæt samarbejde med de enkelte skolers lokale virksomheder, som skal erfare, at åben værksted giver dem mulighed for hurtig, fleksibel imødekommelse af uddannelsesbehov.
- Åbent værksted vil især være velegnet i forhold til medarbejdere med erfaringer og uddannelse inden for bygge- og anlægsbranchen, som har brug for at få opdateret og videreudviklet deres kompetencer. Det kunne fx udvikles under den overordnede titel "Ajourføring for faglærte". For personer, der kommer fra andre brancher, og som gerne vil ind i fx de jobåbninger, der er på anlægsområdet, vil åbent værksted være mindre velegnet.
- Det skal undersøges, hvordan nogle EUD-moduler samtidig kan fungere som åbent værksted-forløb.

2. Hovedaktiviteter i projektet:

Projektet har arbejdet efter den i ansøgningen udarbejdede plan. Det betyder, at størstedelen af aktiviteterne har været forankret på de fire skoler, der har deltaget i projektet. Projektet har været orienteret mod at arbejde med praksis og udvikling af konkrete metoder, der kan anvendes i arbejdet med åbent værksted.

Der har været afholdt én heldags-workshop på hver af de deltagende skoler samt et afsluttende møde, hvor skolerne inden for BAI's område var inviteret. Desuden har der været afholdt et kursus for lærerne, hvor der var fokus på, hvordan skolerne og underviserne forbereder sig på at skulle udbyde og afholde kurser i åbent værksted. Forløbsplaner, materialer og overvejelser i relation til åbent værksted var tænkt udvekslet og delt via Podio. Dette må vi imidlertid konstatere ikke har fungeret tilstrækkelig effektivt

3. Planlægning og tilrettelæggelse af åbent værksted

Skolerne og dermed underviserne var fra begyndelsen opmærksomme på og bekymrede for, hvordan det i tilstrækkelig grad kunne sikres, at deltagerne opnår de nødvendige kompetencer til at få et AMU-bevis. Dette hænger sammen med, at underviserne vurderede, at de havde mindre mulighed for at følge den enkelte deltagers forløb i åbent værksted end i et traditionelt lærerstyret kursusforløb.

De første diskussioner i projektet afspejlede desuden en bekymring for, hvordan de læsesvageste elever kan inkluderes, hvis det selvstudiemateriale, der foreligger, er for læsetungt. Det er derfor vigtigt, at det materiale, kursisterne skal bruge til den teoretiske del, anvender billeder og film, og at alle tekster kan blive læst op. Desuden er det vigtigt, at underviserne er opmærksomme på, at de kursister, der har problemer med at læse og stave, får den nødvendige hjælp.

I begyndelsen var et af de største problemer ved åbent værksted efter lærernes opfattelse, hvordan de kan sikre kvaliteten af uddannelsen og det faglige niveau? Det kan være vanskeligere for læreren at følge med i, hvordan den enkelte kursist udvikler sin faglighed på et åbent værksted-forløb. For at sikre at AMU-beviserne kun udleveres til de kursister, der fagligt opnår et tilstrækkeligt niveau, er det nødvendigt, at underviseren løbende følger med i udviklingen – også den enkeltes.

Underviserne er desuden meget opmærksomme på, at der i åbent værksted mangler klassediskussioner som på de almindelige AMU-kurser. Ofte giver klassediskussionerne kursisterne en aha-oplevelse, hvorved de får forståelsen på plads. Generelt kan samarbejdsdynamikken være lidt fraværende ved åbent værksted. Underviserne mener derfor, at der kan være behov for undervejs i forløbet at få samlet kursisterne i nogle klynger, der til dels har det samme fagområde, og ad den vej få en dynamik ind i åbent værksted. Endelig er det opfattelsen, at underviserne skal opfordre til, at kursisterne aktivt bruger hinanden.

4. Kompetenceudvikling af faglærere

Som en del af projektet blev der i juni 2014 afholdt et lærerkursus, der havde til formål at udvikle de deltagende faglæreres kompetencer til at undervise i åbent værksted. Kurset blev styret af tidligere faglærer ved EUC Nord, Søren Beikes, der har stor erfaring med at undervise i åbent værksted. Kurset havde et praktisk afsæt og fokuserede på håndtering af de særlige forhold og udfordringer, som faglærerne møder, når de underviser i åbent værksted. Der blev taget udgangspunkt i de deltagende underviseres hverdag og bekymringer.

På dagen og generelt i løbet af projektet er der blevet peget på en række kompetencemæssige forhold, som er afgørende, når en faglærer underviser under åbent værkstedmodellen. På det afsluttende læringsseminar pegede underviserne på følgende fem undervisningskompetencer, som de vigtigste i åbent værksted:

- *Omstillingsparathed.* I et åbent værksted er der ofte flere undervisningsmål i gang simultant. Endvidere er kursisterne forskellige steder i deres undervisningsforløb – nogle er fx i gang med teorien andre med praktikken. Afslutningsvis kan der også være tilfælde, hvor underviseren har et administrativt ansvar for fx at få registreret kursister. Derfor er det afgørende, at underviseren er omstillingsparat, så han hurtigt kan omstille sig mellem læringsmål, læringsformer og roller.
- *Faglig dybde på flere områder.* Da der er mange undervisningsmål i gang simultant, er det vigtigt at have en god paratviden. Som underviser er det vigtigt at kunne svare her og nu på størstedelen af spørgsmålene, da tiden kombineret med flere uddannelsesmål ikke tillader, at underviseren vender tilbage senere med svar.
- *Vejleder i stedet for underviser.* Som underviser skal man kunne påtage sig vejleder-/konsulentrollen frem for den traditionelle rolle som underviser. I praksis betyder det, at man skal være i stand til at kunne give kursisterne løsningsanvisninger i stedet for blot at give dem løsningen.
- *Kompetencer i teamwork.* Som underviser skal man kunne arbejde i team, da man er nødt til at arbejde flere sammen på samme tid i åbent værksted. Det indebærer også, at man som underviser skal kunne tåle, at der er supervision fra kollegerne.
- *Voksenpædagogiske kompetencer.* Underviserne skal være i stand til at møde kursisterne i øjenhøjde. Det indebærer – ud over didaktiske metoder til at undervise voksne kursister – også, at underviserne ikke er for skræmsikre og i stedet lytter til kursisternes indspark. Underviserne ved ikke altid bedst i et åbent værksted.
- *Kompetencer til at kunne aflæse kursisters behov.* I et åbent værksted er der mange forskellige typer af kursister i gang, og de kan hver især have forskellige pædagogiske og didaktiske behov. Derfor er det vigtigt, at undervisere i åbent værksted hurtigt er i stand til at aflæse den enkelte kursists særlige behov. Typisk skal en underviser hurtigt kunne identificere kursistens konkrete problem med opgaven og derefter agere efter det. Underviseren skal derfor i højere grad være en menneskekender.

Hvis en underviser skal kunne begå sig tilfredsstillende i et åbent værksted, er det derfor vigtigt, at der er fokus på at udvikle ovenstående kompetencer hos de undervisere, der er

tilknyttet åbent værksted på skolerne. I samme ombæring er det også vigtigt at få formidlet rammer og vilkår for åbent værksted til kursisterne, før undervisningen går i gang, så de ved, hvad de kan forvente af lærerrollen.

Faglærernes vurdering af egne kompetencer til at undervise i åbent værksted

De undervisere, der har været tilknyttet projektet, har med egne ord været nogle særlige undervisertyper, der trives med de kompetencekrav, som åbent værksted stiller. Herudover har lærerkvalificeringskurset og de løbende arbejdsseminarer sat fokus på de kompetencekrav, som åbent værksted kræver. Derfor har underviserne i projektet selv vurderet, at de står kompetencemæssigt godt rustet til at undervise i åbent værksted. Der er dog samtidig en erkendelse af, at praktisk erfaring med at undervise i åbent værksted er essentiel for en yderligere udvikling af kompetencerne.

5. Undervisningsmaterialer

Ud over at det kræver særlige kompetencer at undervise i et åbent værksted, så er der også behov for særligt undervisningsmateriale. Da der ikke er traditionel tavleundervisning ved åbent værksted, og da kursisten i højere grad er overladt til sig selv, skal undervisningsmaterialet være selvinstruerende og selvigangsættende. Det betyder bl.a., at der skal være fokus på instruktion via billeder, illustrationer og video, mens mængden af tekst i undervisningsmaterialet skal reduceres.

En særlig udfordring ved de store krav til selvinstruktion, der ligger i åbent værksted, er at tage hånd om kursister med læse- og skrivevanskeligheder – grupper som jævnligt er repræsenteret på AMU-kurser. Det forhold stiller endnu større krav til instruktion via andre formidlingsformer end skrift i undervisningsmaterialet. Særligt da kursisten ved åbent værksted kun er inde til et endagskursus, og da der derfor ikke er afsat tid til at lave en GVU-plan mv.

Som en del af projektet har flere af skolerne med supplerende økonomisk støtte fra BAI udviklet selvinstruerende undervisningsmateriale til nogle af de undervisningsmål, som er blevet udbudt. Roskilde Tekniske Skole har udviklet selvinstruerende materiale til udvalgte uddannelsesmål på murerområdet, mens AMU Vest har udviklet selvinstruerende materiale på rørlæggerområdet. Der er parallelt med projektet udviklet selvinstruerende materiale på følgende uddannelsesmål:

Fagområde	Uddannelsesmål
Rørlægger	45163 Enkel forskalling
Murer	46672 Udvendig isolering på tungt underlag
Murer	46673 Udvendig isolering - Kreativ udsmykning
Murer	46674 Armeret håndpuds

Ved projektets afslutning har Aarhus Tech også fået bevilliget BAI-midler til at udvikle selvinstruerende materiale til kloakmesteruddannelsen.

6. Markedsføring

Markedsføring spiller en afgørende rolle for at få kursister til at tilmelde sig åbent værksted. Projektet har vist eksempler på velgennemtænkte åbent værksted-forløb, hvor markedsføringen af tilbuddene ikke har været tilstrækkelig med det resultat, at kursisterne ikke dukkede op. Der har i projektet været et løbende fokus på markedsføringens betydning for skolernes succes med at gennemføre pilotforløb.

De deltagende skolars markedsføring af åbent værksted

Skolerne i projektet har arbejdet med flere forskellige markedsføringsmodeller.

CELF har primært gennemført traditionel markedsføring via annoncer i den lokale dagspresse mv. Ifølge CELF selv har denne model ikke haft den store succes. Derfor vil de i fremtiden arbejde mere med markedsføring via netværk. Både i forhold til lokale uddannelsesudvalg, men også via besøg hos virksomheder og lignende.

RTS har ringet rundt til jobcentre samt til mestre og organisationer som Dansk Byggeri, 3F, de lokale murerlaug mv. Endvidere har de haft materiale liggende hos Stark. De har således markedsført konceptet flere steder, hvilket ifølge RTS uden tvivl har øget kendskabet til åbent værksted i lokalområdet. På trods af at de kontaktede personer har været positive, så har det desværre ikke fået kursisterne til at strømme ind. En af årsagerne hertil er dog, at det åbne værksted kun var åbent i meget kort tid, da det på grund af en teknisk fejl ikke fremgik på RTS' hjemmeside. Herudover var det åbne værksted lukket i nogle af de travleste vintermåneder på grund af fokus på andre aktiviteter fra RTS' faglærere.

I den første halvdel af projektperioden, hvor AMU-Vest deltog aktivt, lavede de primært direkte markedsføring ved at kontakte nogle af de virksomheder i lokalområdet, som de har gode relationer til. Resultatet var godt, da en af de kontaktede virksomheder endte med at sende en række medarbejdere på åbent værksted-kursus.

Aarhus Tech har primært lavet markedsføring på Facebook og via de lokale uddannelsesudvalg.

Det er kendetegnende for flere af skolerne, at der godt kan udføres flere og mere målrettede markedsføringsaktiviteter, når det i fremtiden skal forsøges at få flere kursister til at deltage i åbent værksted.

Involvering af virksomhedskonsulenter og faglære

Der er i projektet flere gange blevet talt om, at det er afgørende at inddrage virksomhedskonsulenter i direkte markedsføring gennem virksomhedsbesøg. På trods af det forhold, og selvom der har været deltagelse af virksomhedskonsulenter på nogle af arbejds møderne, så er de i meget lav grad blevet involveret i skolernes markedsføringsarbejde. Hvis virksomhedskonsulenterne skal involveres i arbejdet, er det særligt vigtigt, at de klædes på til at sælge åbent værksted konceptet, da flere af dem på nuværende tidspunkt ikke kender det. En anden mulighed er, at inddrage faglærerne i markedsføringen ved at få dem til at tage på virksomhedsbesøg og præsentere åbent værksted, da de i højere grad kender konceptet.

Manglende kendskab til åbent værksted som koncept

På nuværende tidspunkt er der mange af virksomhederne og kursisterne, der slet ikke kender åbent værksted-undervisningsformen og den fleksibilitet, som konceptet tilbyder. Da de ikke kender konceptet, efterspørger de det heller ikke. Derfor er der et stort behov for bredt set at styrke kendskabet til, hvad åbent værksted overhovedet går ud på.

Der er flere muligheder for, hvordan kendskabet kan øges på nationalt plan. En af dem er, at BAI eller andre landsdækkende organisationer såsom arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationerne bliver involveret i arbejdet med at styrke kendskabet til åbent værksted.

Bredspektret markedsføringsindsats nødvendig

Helt overordnet kan det konkluderes, at hvis der skal komme kursister til åbent værksted, er det nødvendigt at gennemføre en bredspektret relativ massiv markedsføringsindsats. Både lokalt fra de enkelte skolars side med fokus på de særlige udbud, som skolerne tilbyder, men også på nationalt plan med fokus på, hvad et åbent værksted-forløb indebærer.

På et følgegruppemøde ved afslutningen af projektet viste parterne inden for byggeriet – 3F og Dansk Byggeri – interesse i at være med til at udbrede kendskabet til, hvad åbent værksted er, og til de fleksible efteruddannelsesmuligheder, det giver virksomhederne og medarbejderne.

Uden at der er truffet beslutning om at sætte planer i værk, var der på mødet enighed om, at det ville være en god ide at udarbejde tre forskellige pjecer:

- En til virksomhederne om hvad åbent værksted er, og hvordan virksomheden selv – i samarbejde med andre lokale virksomheder – kan få åbent værksted på deres skoler.
- En til kursisterne om hvordan åbent værksted er organiseret, og hvilke krav det stiller til deltagerne, men også om mulighederne for at få hjælp undervejs.
- En til skolerne med anbefalinger om, hvordan åbent værksted kan praktiseres, og hvilke forudsætninger der skal være på plads.

Pjecerne kunne hentes på de to organisationers lokalkontorer hos BAI og desuden være tilgængelige online.

7. Skolernes interne organisering og administration

7.1 Administration – fastlagte og sikre rutiner og procedurer for tilmelding og afslutning

Administration og registrering af kursisterne på et åbent værksted-forløb er en stor udfordring. Det har dog vist sig, at myterne om, hvor vanskeligt og bøvlet det er, er lidt overdrevne. Men kernen er, at det på grund af det åbne værksteds natur ikke giver mening, at deltagerne skal have registreret sig på forhånd, hvilket er et formelt AMU-krav. I hvert fald i den mest "åbne" situation, er der i forbindelse med afvikling af åbent værksted-kurser mulighed for at henvende sig på skolen og deltage på et åbent værksted-forløb – fx i forbindelse med vejrlig eller andre pludseligt opståede situationer.

Problem nummer to opstår, når det først på deltagerens første dag skal afklares, hvilket kursus – hvilket niveau – det er relevant for kursisten at deltage på. Det betyder, at hver enkelt kursist skal have en individuel afklaring, inden kursusaktiviteterne går i gang. Den foregår ved, at den/de ansvarlige underviser(e) interviewer kursisten om hans tidligere erfaringer og evt. afprøver en kvalifikation i praksis eller teoretisk for derefter at sætte vedkommende i gang på det rigtige hold/niveau.

Først på dette tidspunkt kan kursisten registres på det rigtige hold.

Der bliver lidt springen rundt for underviseren, fordi det ofte bliver op til denne at have styr på, hvor de enkelte kursister har været henne, og hvad de aktuelt deltager i. Det har i nogle situationer været svært at håndtere. Nogle undervisere har opbygget egne Excel-ark, hvor de løbende registrerer hvilke kursister, der er på hvilke hold, for at kunne følge med i og efterfølgende registrere, hvor kursisterne befinder sig i systemet. Et eksempel på et sådant regneark er blevet lagt op og delt på Podio.

Den tredje administrative udfordring, som underviserne møder, er, at nogle kursister skal bruge længere tid for at nå frem til de mål, der er for et givet AMU-kursus. Det betyder, at de gen-/omregistreres i systemet.

I Esbjerg, hvor de i begyndelsen af projektperioden arbejdede fokuseret med at etablere åbent værksted-forløb, afviklede de i en periode syv forskellige AMU-mål parallelt for 14 kursister. Det var meget fleksibelt og forskelligt, hvor lang tid de enkelte kursister – mellem en dag og tre måneder – var på skolen ad gangen.

Den afsluttende udfordring er, at det hele skal registreres officielt i skolens administrative system, og medarbejdernes arbejdsgivere skal godkende, således at der kan hjemtages VEU-godtgørelse til virksomheden og udløses taxameter til skolen.

For så vidt muligt at optimere og lette de administrative byrder for såvel den administrative gruppe som for underviserne blev en af de fire heldags workshops bl.a. dedikeret til at undersøge og dele viden om, hvordan man mest smidigt kan arbejde med åbent værksted-administration. På dette møde deltog skolernes administrative personale, der skal samarbejde med underviserne om åbent værksted. En pointe her er, at det er centralt at alle på skolen er inddragede, informerede og parate til at modtage de deltagere, der møder op på et åbent værksted-forløb.

Projektets og åbent værksteds forankring på skolerne

For at åbent værksted skal fungere godt, skal lokalerne være indrettet til det. Det betyder, at der skal være et teorilokale i tæt tilknytning til praktikværkstedet og meget gerne i et afsnit af værkstedet, hvor der kan arbejdes teoretisk med indholdet. Skolerne har

haft forskellige forhold, men underviserne på alle skolerne har været meget opmærksomme på, at det har indflydelse på, hvordan forløbet fungerer. Nogle skoler har oplevet, at kursisterne synes, at det har været svært at få et overblik, og at det var svært at have kontakt med læreren – "han var slet ikke til stede" – fordi teorilokalet og værkstedet ligger lidt forskudt på hver sin side af en gang. Dette har bl.a. ført til en debat om, at det ideelle ville være, at der er to lærere tilknyttet det åbne værksted – en i værkstedet og en i teorilokalet. Det ville også give underviserne bedre mulighed for at følge med i kursisters læring og give støtte til dem, der måtte have behov. Det erkendes imidlertid, at det i de fleste situationer ville være for dyrt.

Ud over lokalerne skal der selvfølgelig være det nødvendige antal materialer til rådighed – herunder computere.

7.2 Ledelsesopbakning

Ledelsesopbakning er i dette – som i alle andre udviklingsprojekter – helt central. Hvis åbent værksted-metoden skal implementeres på skolerne, er det en forudsætning, at der er ledelsesmæssig opbakning og vilje til at give det plads og ressourcer. På mange måder er åbent værksted et stort brud med den eksisterende kultur på uddannelsesinstitutionerne, fordi det afvikles så tilsyneladende ustruktureret. Skolen kan således ikke vide fredag eftermiddag hvem og hvor mange, der møder mandag morgen og forventer at kunne deltage på et forløb. Der skal derfor være afsat ressourcer og plads til, at der rent faktisk kommer nogen. I tilfælde af at der ikke kommer nogen, vil disse reserverede ressourcer – undervisere og lokaler – kunne betragtes som spildte. Skolernes økonomi er ikke sådan, at der er råd til, at ikke alle ressourcer udnyttes så optimalt som muligt, og der kan derfor hurtigt vise sig en manglende villighed til at sætte ressourcer af. Selvom åbent værksted, hvis det for alvor blev kendt og anvendt som en naturlig kursusform, formentlig kunne være med til at øge efterspørgslen på AMU-området.

Hvis åbent værksted derfor skal indføres i egentlig drift, forudsætter det en bevidst satsning – herunder økonomisk opbakning i de første indkøringsår. Erkendelsen fra EUC Nord, som i dag er langt med at anvende åbent værksted på deres uddannelsesområde, er, at det har været et langt sejt udviklingsforløb, hvor der har været ledelsesfokus og opbakning til, at det ville være en investering for skolen både at opbygge det tætte virksomhedsnetværk, som er med til at udnytte åbent værksted-mulighederne, og at ruste skolen.

Ligeledes er det for underviserne ikke holdbart gang på gang at møde op og være klar til et åbent værksted-forløb, hvor der ikke møder kursister op. Det er demotiverende og sender forkerte signaler til de lærerkollegaer, der synes, de selv har travlt. Resultatet er, at initiativet løber ud i sandet, og skeptikerne får bekræftet, at det ikke kan fungere.

8. Tværgående videndeling

Projektet har ud over de fire arbejdsseminarer arbejdet med tværgående videndeling på den digitale platform Podio. Podio er et digitalt samarbejdsværktøj, der har til formål at

lette projektstyring, videndeling og samarbejde. Podio bliver af mange betragtet som et arbejdsrelateret Facebook. Værktøjet rummer mange af de samme interaktive muligheder for at dele, kommentere mv.

Formålet med at oprette en arbejdsplatform på Podio var at skabe et diskussionsrum, som løbende kunne bruges af projektets deltagere til at debattere problematikker og mulige løsninger i et åbent værksted. Herudover var formålet med arbejdsgruppen på Podio at skabe en fælles platform, hvor dokumenter i form af undervisningsmateriale, rapporter om åbent værksted samt projektdokumenter kunne lagres digitalt. Herudover har det været målet, at al løbende kommunikation skulle foregå via Podio. Derfor blev opdateringer fra projektgruppen og indkaldelser til arbejdsseminarer formidlet via Podio. Overordnet har erfaringerne med Podio som platform til videndeling været blandede.

Podio virker til dokumentdeling

Ovenfor blev nogle af de potentialer, som Podio rummer som platform til videndeling, beskrevet. Særligt dokumentdelingsaspektet virker ved projektets afslutning som en styrke, da samtlige projektdokumenter nu er overskueligt samlet på en platform. Det kan naturligvis indvendes, at der i praksis ikke er nogen forskel på at samle dokumenterne i en arbejdsmappe på fx Dropbox og på Podio. Dog rummer Podio kommenteringsmuligheden, så faglærerne mv. har mulighed for fx at diskutere noget af det delte undervisningsmateriale. Muligheden for diskussion af dokumenter blev dog ikke brugt i særlig høj grad i projektet.

Brug af Podio kræver en kulturændring

Som det kort blev beskrevet ovenfor, så blev særligt diskussionsmuligheden på Podio ikke anvendt af projektets deltagere. Netop den mulighed var en af de potentialer, som var blevet identificeret ved Podio. Derfor sænker det naturligvis vurderingen af Podio som videndelingsplatform, at projektdeltagerne ikke har anvendt diskussionsmuligheden.

Der er ingen tvivl om, at Podio rummer et stort potentiale til diskussion og videndeling. Men på nuværende tidspunkt er faglærerne ikke vant til at bruge Podio. Derfor blev det hurtigt glemt i en travl hverdag, hvor deltagerne primært bruger mails og derfor også tyer til den vante mailløsning, når der skal kommunikeres. Et andet element, der ikke har gjort den løbende digitale videndeling på Podio lettere, har været, at der med relativt kort mellemrum har været afholdt arbejdsseminarer, hvor underviserne har haft mulighed for at videndele face-to-face. En organiseringsform som i dette projekt har været velfungerende, men som også har mindsket behovet for digital diskussioner og videndeling.

Podio rummer potentiale til tværgående videndeling, hvis deltagere er aktive

Overordnet kan det konkluderes, at Podio rummer et stort potentiale som platform for tværgående videndeling. Dog er muligheden ikke blevet udnyttet optimalt i dette projekt. Podio har indimellem virket som endnu et IT-system i rækken af systemer, der blot skaber mere besvær frem for at lette og forbedre hverdagens arbejdsbetingelser. Hvis Podio skal fungere, så kræver det som før beskrevet en kulturændring, hvor Podio bliver en naturlig del af hverdagens arbejdsprocesser. Podios potentiale frigøres kun, hvis projektets deltagere er aktive på platformen, da det er dem, der skaber indholdet. Hvis ikke projektdeltagere medvirker til aktivt at skabe indholdet på Podio, bliver det blot endnu et IT-værktøj, der ikke skaber merværdi for projektdeltagerne.

Næste skridt

Uanset at dette projekt ikke kan fremvise en stigning i AMU-aktiviteten på grund af en række gennemførte åbent værksted-forløb, betragtes projektet af alle deltagerne og af følgegruppen fortsat som værdifuldt. Det hænger sammen med, at flere skoler og deres undervisere og administrative medarbejdere i forbindelse med projektet er blevet rustet til og har mod på at give sig i kast med at afvikle AMU i åbent værksted.

Der er imidlertid ingen tvivl om, at hvis åbent værksted skal slå igennem, skal det ske på baggrund af et samarbejde mellem byggeriets partnere om en massiv markedsføring eller måske snarere en oplysningskampagne.

Parterne foreslår desuden, at de skoler, der både har EUD- og AMU-aktiviteter, overvejer, hvorledes der på nogle områder kan laves en afvikling af moduler på tværs af de to systemer. Det kan fx være på nogle af de valgfrie specialefag, der indgår i mureruddannelsen, hvor det kunne være en fordel, at lærlingene på disse moduler deltog sammen med nogle faglærte murere, der er på efteruddannelse.